

УДК 351.851

О. В. Шаповаласпірант ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»

СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РЕФОРМУВАННЯ

Статтю присвячено особливостям системи освіти України, що нині перебуває в процесі реформування. Здобуття Україною незалежності та перехід її соціально-економічних відносин від планово-адміністративного до ринкового формату, в купі з процесами тотальної інформатизації, вимагає від системи освіти підготовки, виховання громадянина, готового до конкурентної боротьби в умовах глобалізованого ринку товарів та послуг.

За останні два десятиліття в Україні було прийнято ряд законів, орієнтованих на унормування діяльності системи освіти з урахуванням новітніх викликів до неї. В публікації детально проаналізовано особливості складових системи освіти України з урахуванням положень Закону України «Про освіту» 2017 року. Зокрема, здійснено короткий огляд особливостей та мети здійснення дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та освіти дорослих.

Серед іншого, розглянуто особливості окреслених у законі ключових компетентностей, набуття яких має відбуватися в процесі отримання повної загальної середньої освіти, а також визначальні недоліки існуючої на сьогодні системи освіти, зокрема – наявність нерівності щодо можливостей здобуття якісної освіти між містом і селом, недостатню забезпеченість громадян закладами дошкільної освіти та надмірну – закладами вищої освіти.

Окрему увагу авторка приділяє концепціям розвитку освіти України, орієнтованим на десятилітню перспективу, які набувають особливої гостроти з огляду на масштаби демографічної кризи та переходу економіки України до постіндустріальної фази розвитку. В рамках обережного прогнозування, передбачено, що найбільш затребуваними на ринку праці в найближчі роки будуть здатність до швидкого засвоєння інформації, готовність зміщувати або навіть змінювати спеціалізацію, навички роботи з сучасними програмними комплексами та Інтернет-серфінгу (що дозволить реалізувати дійсне, а не декларативне навчання протягом усього життя).

Ключові слова: система освіти, управління системою освіти, закон України «Про освіту», концепція, ключові компетенції.

Обґрунтування актуальності теми дослідження.

Освіта з прадавна була, і наразі лишається невід'ємною складовою кожної цивілізованої держави. Україна не безпідставно славиться своїми освітянськими традиціями. Ще з часів Ярослава Мудрого прагнення до вишколу з підростаючого покоління розумних, цілісних, сформованих особистостей, було присутнє серед вітчизняної знаті, а за останні віки освіта поступово поширилася на всі верстви населення. Перші роки незалежності українська освіта зустріла в пострадянському форматі – маючи з одного боку усталену структурну вертикаль, десятки тисяч дошкільних та шкільних, тисячі професійних та сотні вищих навчальних закладів, з іншого ж – обтяжена ідеологічними догматами пропаганди серед дітей та юна-

цтва комуністичних ідей, що знаходило своє відображення в усіх сферах освітнього процесу – починаючи від методології та змістовного наповнення навчальних підручників, і закінчуючи культурно-дозвіллевою діяльністю. Все це вимагало пошуку таких шляхів реформування вітчизняної системи освіти, які дозволили б як зберегти позитивні надбання, так і перевести виховний і навчальний процес у русло формування цією системою громадян незалежної, суверенної, правової держави.

Новим, ще більш вагомим викликом для вітчизняної освітньої системи постала потреба впровадження трендових для розвинених країн процесів, яка особливо загострилася з утвердженням в Україні євроінтеграційного вектору цивілізаційного розвитку. Необхідність переосмислення існуючих підходів до форму-

вання та функціонування системи освіти вимагає, перш за все, дослідження існуючого стану та прогнозування тенденцій розвитку системи освіти України в сучасних умовах.

Огляд останніх досліджень з окресленої тематики. Проблематика функціонування системи освіти України неодноразово потрапляла до кола уваги ряду вітчизняних вчених у галузях державного управління, права, економіки, політології. Серед іншого, увагу до структури вітчизняної освітньої сфери та особливостей її функціонування у своїх працях приділяли такі науковці як: В. П. Андрущенко, С. К. Андрейчук, В. Д. Бакуменко, М. М. Білинська, І. С. Булах, С. М. Домбровська, В. С. Журавський, С. Ф. Клепко, В. Г. Кремень, А. І. Кузьмінський, І. П. Лопушинський, С. М. Ніколаєнко, В. В. Олійник, І. А. Прокопенко, Н. Г. Протасова, Є. О. Романенко, С. О. Шевченко, Р. Г. Щокін та інші. Водночас, висока динаміка процесів реформування вітчизняної освітньої сфери обумовлює актуальність нових досліджень окресленої тематики.

Метою публікації є огляд сучасного стану системи освіти України.

Основний зміст дослідження

Високі темпи життєдіяльності у сучасному глобалізованому світі вимагають узагальнення та формування складного, глобального мислення. Ще у 1994 році президент Німецького товариства з вивчення складних систем і нелінійної динаміки К. Майнцер стверджував, що в умовах сучасного світу лінійне мислення (яке притаманне більшості сучасних пересічних людей), стає принципово непотрібним і навіть небезпечним. «Наш підхід допускає, що фізична, соціальна та ментальна реальність є нелінійною і складною. Цей істотний результат синергетичної епістемології зумовлює серйозні наслідки для нашої поведінки. Потрібно ще раз підкреслити, що лінійне мислення може бути небезпечним в нелінійній складній реальності... Ми повинні пам'ятати, що в політиці та історії монокаузальність може призвести до догматизму, нетолерантності та фанатизму» [1, с.48]. Отож, підхід до вивчення і пізнання складних систем, якою є сучасний соціум, можливий для людини, що володіє складним мисленням. І це – одна з головних рис інноваційної людини. Людина XXI століття – це людина, яка постійно вчиться, для якої отримання знань стає сутнісною рисою способу життя. Таку людину повинна формувати школа, але створити умови для безперервної освіти мають суспільство і держава. Для цього потрібно ство-

рити сучасну й ефективну систему навчання дорослих. Держава повинна підтримувати просвітницьку діяльність громадських організацій і поширення знань в країні [2, с. 4]. Ми ж, в цілому підтримуючи таку позицію В. Г. Кременя, спробуємо досягнути, чи наближається сучасна система освіти України до бажаних горизонтів.

Без перебільшення можна стверджувати, що система освіти України зазнає динамічних, але переважно – поверхневих змін із перших років незалежності нашої держави. Водночас, якщо в першому десятилітті незалежності України мало місце переважно ситуативне втручання в законодавче регулювання освітньої сфери, то за останні два десятиліття дедалі більше ваги набувають тенденції до адаптації у вітчизняну освітню систем уряду елементів європейських та інших зарубіжних підходів. Зокрема, було ухвалено Закони України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998р.) [3], «Про позашкільну освіту» (2000р.) [4], «Про дошкільну освіту» (2001р.) [5], «Про вищу освіту» (2014р.) [6], «Про освіту» (2017р.) [7], які значною мірою змістили акценти, цінності та мету функціонування системи освіти України.

Відповідно до чинного Закону України «Про освіту», система освіти – це сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними [7].

Натомість А. І. Кузьмінський, автор відомого посібника «Педагогіка вищої школи», в рамках інституційного підходу, під системою освіти пропонує розуміти сукупність навчально-виховних і культурно-освітніх закладів, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти, які згідно з Конституцією та іншими законами України здійснюють освіту і виховання громадян [8]. При цьому, у статті 53 Конституції України визначено, що: «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання;

надання державних стипендій та пілг учням і студентам» [9].

Наразі структура існуючої в Україні системи освіти включає в себе дошкільну, повну загальну середню, позашкільну, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу освіту та освіту дорослих. При цьому, метою дошкільної освіти проголошено забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок. Метою повної загальної середньої освіти, є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності [7]. Метою позашкільної освіти є розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності. Метою професійної (професійно-технічної) освіти проголошено є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя. Фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, а метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань. Окрему увагу в Законі присвячено освіті дорослих, що включає післядипломну (перепідготовку, підвищення кваліфікації тощо) та спеціалізовану освіту (освіту мистецького, спортивного, військового чи наукового спрямування) [7].

Варто зазначити, що саме Закон «Про освіту» 2017 року впроваджує таку категорію як компетентності (зокрема – ключові та професійні компетентності). При цьому під компетентністю запропоновано розуміти «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення,

поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності» [7]. Так, зокрема, до ключових компетентностей, набуття яких має відбуватися в процесі отримання повної загальної середньої освіти, віднесено: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурну компетентність; підприємливість та фінансову грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти [7]. Водночас, з огляду на реалії стану освіти в Україні, зокрема – результати, які демонструють українські школярі та випускники загальноосвітніх навчальних закладів, такий перелік видається фантастичною, а не нормою закону.

Прагнення до ідеалу та, навіть, наявність розуміння цілей, на досягнення яких спрямована діяльність держави і суспільства ще не означає досягнення бажаного результату. Ми схильні погодитися з Р. Г. Щокіним, який зазначає, що «існуючий на сьогодні стан системи освіти, на жаль, має ряд недоліків: нерівні можливості громадян отримати освіту в співвідношенні село – місто; низький відсоток охоплення дітей дошкільною освітою; скорочення мережі позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів; зниження престижності професії «вчитель» серед молоді; фінансова криза в професійно-технічній освіті; необґрунтована кількість вищих навчальних закладів та ін.» [10, с. 43]. Варто лише додати, що окреслений перелік є далеко не повним. Наявність значної кількості проблем вітчизняної системи освіти потребує першочергової уваги не лише з боку дослідників, але і від законотворців.

Позитивним кроком у цьому контексті можна вважати розробку та прийняття Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Зазначеним стратегічним документом ще у 2013 році було визначено актуальні

проблеми, які потребують нагального вирішення, а саме: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці; обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій населення (діти, які проживають у сільській місцевості, діти з особливими освітніми потребами, обдарована учнівська молодь, діти мігрантів); відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального та духовного розвитку і соціалізації дітей та молоді; недостатня орієнтованість структури і змісту професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики; невідпрацьованість ефективною системи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, їх професійного супроводження; недостатній розвиток мережі дошкільних навчальних закладів; недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти; повільне здійснення гуманізації, екологізації та інформатизації системи освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій; наявність у системі освіти фактів неефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів, нецільового використання приміщень навчальних закладів; відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності; недостатній розвиток громадського самоврядування навчальних закладів, недосконалість механізмів залучення до управління освітою та її оновлення інституцій громадянського суспільства, громадськості [11]. Сильною стороною цього документу є те, що він визначає основні напрями та шляхи реалізації ідей та положень стратегії. Слабкою ж стороною можна вважати відсутність послідовності у впровадженні навіть таких програмних документів, адже вже невдовзі було створено альтернативу – Концепцію розвитку освіти України на період 2015-2025 роки [12], проект якої винесено на громадське обговорення.

Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 роки окреслює п'ять основних напрямів розвитку освітньої галузі, реформування яких здійснюватиметься впродовж наступних років. При цьому автори концепції наголошують, що впродовж усього періоду існування незалежної України в освітньому секторі країни накопичувалися численні проблеми системного характеру, основними з яких є занепад матеріально-технічної бази, старіння педагогічних кадрів, низька

заробітна плата, зниження соціального статусу працівників освіти. Ключовою ж ідеєю авторів є необхідність системної реформи освіти, яка має бути предметом суспільного консенсусу, розуміння того, що освіта – це один з основних важелів цивілізаційного поступу та економічного розвитку [13]. Таке формулювання видається нам дещо розмитим, оскільки не зовсім зрозумілим лишається формат зазначеного «суспільного консенсусу». Схоже, мова аж ніяк не йде про створення єдиного закону про реформу освіти, який буде виноситись на Всеукраїнський референдум. Радше ми матимемо справу з прийняттям ряду нових законів та внесенням поправок до існуючих законів, що врегульовують функціонування складових системи освіти (дошкільної, позашкільної, середньої, професійної та вищої) а увесь «суспільний консенсус» зводиться до участі в обговоренні таких законопроектів представників громадських організацій.

При цьому, вже у преамбулі проекту, під назвою «Проблеми, досвід і перспективи», наводиться вражаюча статистична інформація, відповідно до якої, кількість дошкільних освітніх закладів в Україні за 1991–2013 роки скоротилася з 24,5 тис. до 16,7 тис (тобто – на 32%). Відсоток охоплення дітей цієї формою освіти знижувався протягом усіх років незалежності і лише у 2012-му досяг рівня 1991 року (57 %), а у 2013-му, за попередніми даними, сягнув 62 %. Кількість загальноосвітніх навчальних закладів за той самий період скоротилася з 21,8 тис. до 19,3 тис., кількість учнів у них – з 7,132 млн. до 4,204 млн (тобто – на 41%). Водночас, кількість учителів за цей період зменшилася – з 537 тис. до 508 тис [13]. Безумовно, наведена статистика значною мірою обумовлена демографічною кризою, і демонструє лише частину наслідків деструктивних процесів, які відбувалися протягом 22 років, окреслених дослідженням. Характерно, що відповідно до наведених даних, подібні тенденції спостерігалися і у сфері професійно-технічної освіти: з 1991-го до 2013 року кількість закладів скоротилася з 1251 до 968, а кількість учнів – з 648,4 тис. до 391,2 тис (тобто – на 39,5%). При цьому за означений період часу відбулося бурхливе кількісне зростання в галузі вищої освіти: кількість вишів III–IV рівнів акредитації зросла від 149 до 325, а кількість студентів, які здобувають вищу освіту у ВНЗ I–IV рівнів акредитації, – з 1,6154 млн. до 2,0527 млн. [13]. І як би нам не хотілося обґрунтувати такі дані стрімким переходом української економіки від

індустріальної до постіндустріальної епохи, що засвідчено зростанням попиту саме на фахівців з вищою освітою, скоріш за все мають місце наслідки деіндустріалізаційних процесів, що лише частково компенсуються зростанням сектору ІТ-технологій.

Обґрунтовуючи необхідність проведення змін в освітній галузі автори проекту Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 роки також прогнозують, що «у 2020 році найбільш затребуваними на ринку праці будуть вміння навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі» [13]. Такий прогноз видається нам доволі сумнівним. Якщо актуальність вміння навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, не викликають сумнівів, то акцент на «роботу в команді» в цілому суперечить пропагованому на всіх рівнях переходу від колективізму до індивідуалізму. Надмірна ж увага до мультикультуралізму радше актуальна для реформаційних процесів в ЄС та США, де наразі однією з проблем дійсно є конфлікт інтересів представників різних етнічних та культурних спільнот, для України в цілому не характерний. Тому ми прогнозуємо, що більш затребуваними на ринку праці в найближчі роки будуть здатність до швидкого засвоєння інформації, готовність зміщувати або навіть змінювати спеціалізацію, навички роботи з сучасними програмними комплексами та Інтернет-серфінгу (без яких «навчання протягом усього життя» залишається лише гарним гаслом).

Висновки і рекомендації.

Незважаючи на тривалий процес реформування, сформована на сьогодні в Україні система освіти незначною мірою відрізняється від тієї, що мала місце на світанку незалежності. Відповідно до чинного законодавства, система освіти являє собою сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними. Натомість на інституційному рівні, до системи освіти можна віднести дошкільну, повну загальну середню, позашкільну, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу освіту та освіту дорослих.

Однією з ключових новел Закону України «Про освіту» (2017 року) можна вважати

впровадження у якості визначного параметру результатів освітнього процесу категорії «компетентність». Водночас, запропонований законодавцем зміст «ключових компетентностей», набуття яких має відбуватися в процесі отримання повної загальної середньої освіти, залишає чимало питань, які ще очікують на своїх дослідників.

Список використаної літератури:

1. Mainzer K, Thinking in Complexity: The Complex Dynamics of Matter, Ming and Mankind / K. Mainzer. Berlin: Springer-Verlag, 1994.
2. Кремень В. Г. Інноваційна людина і сучасна освіта. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 110. С. 3-5.
3. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
5. Про позашкільну освіту: Закон України від 22 червня 2000р. № 1841-III [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
6. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017р. № 2145-VIII [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 486 с.
9. Конституція України від 28.06.1996р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
10. Щокін Р.Г. Правове регулювання галузі освіти в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Наше право. 2017. № 1. С. 43-47.
11. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року від 25.06.2013 р. [Електронний ресурс] URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
12. Відбулося перше публічне обговорення проекту «Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років» 07 листопада 2014 року. Урядовий портал. [Електронний ресурс] URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/247733378>
13. Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року [Електронний ресурс] URL: <http://osvita.ua/news/43501/>

Шаповал О. В. Система образования в Украине на современном этапе реформирования

Статья посвящена особенностям системы образования Украины, которая пребывает в процессе реформирования. Обретение Украиной независимости и переход ее социально-экономических отношений от планово-административного к рыночному формату, в сочетании с процессами тотальной информатизации, требует от системы образования подготовки, воспитания гражданина, готового к конкурентной борьбе в условиях глобализирующегося рынка товаров и услуг.

За последние два десятилетия в Украине был принят ряд законов, ориентированных на нормирование деятельности системы образования с учетом новейших вызовов к ней. В публикации подробно проанализированы особенности составляющих системы образования Украины с учетом положений Закона Украины «Об образовании» 2017 года. В частности, осуществлен краткий обзор особенностей и цели осуществления дошкольного, полного общего среднего, внешкольного, профессионального (профессионально-технического), профессионального предвысшего, высшего образования и образования взрослых.

Среди прочего, рассмотрены особенности определенных в законе ключевых компетенций, приобретение которых должно происходить в процессе получения полного общего среднего образования, а также определяющие недостатки существующей сегодня системы образования, в частности – наличие неравенства относительно возможностей получения качественного образования между городом и деревней, недостаточную обеспеченность граждан заведениями дошкольного образования и чрезмерной – вузами.

Особое внимание автор уделяет концепциям развития образования Украины, ориентированным на десятилетнюю перспективу, которые приобретают особую остроту, учитывая масштабы демографического кризиса и перехода экономики Украины к постиндустриальной фазы развития. В рамках осторожного прогнозирования, предусмотрено, что наиболее востребованными на рынке труда в ближайшие годы будут способность к быстрому усвоению информации, готовность смещать или даже менять специализацию, навыки работы с современными программными комплексами и Интернет-серфинга (что позволит реализовать действительное, а не декларативное обучение в течение всей жизни).

Ключевые слова: *система образования, управления системой образования, Закон Украины «Об образовании», концепция, ключевые компетенции.*

Shapoval O. V. The system of education in Ukraine at the modern stage of reformation

The article is devoted to the features of the educational system of Ukraine, which is in the process of reforming. Ukraine's independence and the transition of its socio-economic relations from a planned and administrative to a market format, combined with processes of total informatization, require the education system to train and educate a citizen who is ready to compete in the globalizing market of goods and services.

Over the past two decades, Ukraine has adopted a number of laws aimed at rationing the activities of the education system, taking into account the latest challenges to it. In the publication analyzes in detail the features of the components of the education system of Ukraine, taking into account the provisions of the Law of Ukraine "About Education" in 2017. In particular, a brief overview of the features and goals of preschool, full general secondary, extracurricular, vocational (vocational), higher education, higher education and adult education was carried out.

Among other things, was considers the features of the key competencies defined in the law, the acquisition of which should take place in the process of obtaining a complete general secondary education, as well as the defining shortcomings of the current education system, in particular, the presence of inequality in the possibilities of obtaining quality education between a city and a village, and was insufficient provision of citizens institutions of preschool education and excessive - universities.

The author pays special attention to the ten-year-long education development concepts of Ukraine, which are becoming especially acute given the scale of the demographic crisis and the transition of the Ukrainian economy to the post-industrial phase of development. As part of careful forecasting, it is envisaged that in the coming years, the most popular on the labor market will be the ability to quickly assimilate information, the willingness to shift or even change specialization, the skills to work with modern software systems and Internet surfing (which will allow real, not declarative training throughout life).

Key words: *education system, education system management, law of Ukraine "About education", concept, key competencies.*